

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
26 martie st. v.
7 aprilie st. n.

Ese în fiecare duminică.
Redacțiunea :
Strada principală 375 a.

Nr. 13.

ANUL XXV.
1889.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Lângă un përiu.

Përiu ce curgi prin câmpii cu flori,
Nu știi de ce-mi vine
De-atâtea ori, de atâtea ori
Să me pornesc cu tine.

Și să me pierd pe-acest pământ
Departé după lume
De tot ce-avui aici sfânt
Să nu aud de nume.

Să nu mai pot să-mi mai întorc
Cătră trecut gândirea,
Din sinul meu prinzînd să store
Întregă amintirea.

Tăcuți să trecem pe pământ.
Ca chinurile grele —
Tu 'n murmurul atât de sfânt,
Io 'n lacrimile mele.

V. B. Muntenescu.

Omul de omenie nu piere.

— Poveste. —

In vremile când umbra Dșeu cu sfântul Petru pe lume, trăia o păreche de ômeni, un bărbat ș-o muiere. Ei erau ômeni săraci, n'aveau decât o vacă, dela care se îndulciau ei amendoî cu doi fii ai lor. Nici casa în care lăcuiau nu eră a lor, nici că aveau vr'un petec de pământ cât de mic; cu lucrul mânilor se susțineau și cu lucrul plătiu dările și birul casei.

Într'o seră vine bărbatul dela cósă, cum fusese la un vecin bogat și aslă pe muiere mulgënd vaca, ér copilașii stând lângă ea să le dea lapte să bea. Bărbatul scóse din traistă o legătură mare de căpșune și li-o dete copiilor, apoi după ce dădu sarcină de mohor vacii s'o mânance, intrară toți patru în căsuță.

Nu se puseră bine la cină și se porni un vënt cu plóie de gândiai că piere lumea; tună și fulgeră de gândiai că e sfêrșitul vécului.

Cănele începú a lătră mai pogan decât la lupi, semn că om străin se apropie de casă.

— Ian eșia fară, mēi bărbate, de veđi ce latră dulăul așa tare, va fi vr'un biet drumar — đise ne-

vêsta; ér bărbatul scóse capul pe feréstră să vedă ce este ?

Adecă doi ômeni voiau să intre în curte și cănele nu-i lăsă. Numai la lumina unui fulger i-a putut vedea. Apoi eși iute afară și merse la pórtă de apăra pe drumarii de căne și-i băgă în casă.

— Bună seră, đise unul din călétori. — Bună să ve fie inima, đise talpa casei.

— Și mai bună cina, đise celalalt călétor.

— Pofțim la cină, respunse stăpána casei.

Și călétorii, osteniți și flămânđi fiind, nu așteptară mult imbiat, se aședară la mēsă și máncară ome-neșce, mai vorbiră puțin, apoi se desbrăcară și se culcară.

Muierea le intinse hainele să se ușce, apoi se culcă și ea.

— Ce ômeni de omenie sânt ômenii aceștia, Dómne! đise unul din călétori, după ce vedú, că căsenii dorm, i-ai puté dărui cu ceva.

— Vor fi respłătiți la bētránețe, đise celalalt drumar, ș-apoi adormiră.

Diminēța, ér omeni muierea pe călétori cu mămăligă și cu lapte cald. Ér unul din ei vedënd bunătatea acelor ômeni îi întrebă prietenēșce :

— Ce-ți pofți pentru binefacerea ce-o ați arătat cătră noi de când intrarăm la voi în casă ?

ÉR bărbatul đise : — Săraci sântem și mulțamită lui Dșeu că sântem sănetoși; numai sănătatea să ni-o țină bunul Dșeu, de altceva lipsă n'aveam, că muncim și atunci avem de pe-o đe pe alta, ca niște ômeni săraci, la bētránețe barem de ni-ar da bunul Dume-neșeu traiu mai liniștit, când nu vom mai puté munci.

— Să ve ajute Dșeu, đic călétorii și se duc pe aici în colo, ér ômenii remân mánghaiți că putură face bire bieților drumari.

Dar nu mult după aceea, cam pe la Ilie proroc, vine o vreme grea și le trăsneșce vaca de sub păretele casei, casa încă ia foc și bieții ômeni scapă numai cu ce erau pe ei și cu copiii de mână. Acum ce să șcie face ? Ar rămâne aici, cu ce să trăiescă ? Dar unde să locuiescă ? Nu aveau nimic, deci își pun în gând, să ia lumea 'n cap. Și se pun ômenii mei la cale și merg până la Dunăre. Dar cum să trecă Dunărea ? Stau ei, și numai ce ved o luntre venind cătră ei; în luntre eră un turc, care o mână. Se rugă de turc să-i trecă de cea parte și se invol turcul bucuros, inse đice că, luntrea fiind mică, nu póte trece mai mult de câte unul odată. Deci se sui mai întii muierea în luntre și turcul vensl prin valurile Dunărei până dincolo. Ei, dar nu se 'ntorse, căci muierea fiind frumósă, îi plăcú fórté turcului, deci ș-o duse acasă la el.

Vedând omul că turcul a fugit cu muierea, se puse pe gânduri, apoi începî a căută, dîră va află vr'un vad pe unde să pîtă trece și el cu copilașii, că cineva cu vre-o luntre nu se mai iviă.

Și umblă omul nostru cu copiii de mînă de colo pînă colo, pînă dete de un vad, pe unde i se părî că ar puté trece. Deci se desculță, luă un copil în cărcă și plecă prin Dunăre. Cum mergea, etă că în mijlocul Dunărei dădî de un prundiș gol, ca un ostrov mic, acolo puse copilul să se odihnescă și se uită înapoi la copilul de pe țermure.

Adecă vede o dihanie de lup că se apropie de el și fuge cu el pe aci încolo. Atunci își perde cum-petul, uită de copilul ce eră lângă el și fuge să scape pe cel de pe țermure din gura lupului. Dar vai! când ajunge pe țermure nu mai vede nici lup, nici copil; cine știe unde fugise lupul cu el! Atunci se uită spre prundiș ca să vedă pe al doile copil, ce remase singur în mijlocul Dunărei pe ostrovel. Adecă vede o undă mare apropiându-se de el și luându-l ca pe o pînă, peste o clipită nu-l mai vedî. Ce eră să facă, bietul om? Să se arunce și el în Dunăre? In-zădar i-ar fi fost cercarea de a-și scôte copilul, deci se puse pe plâns.

El, care cu doue țile mai 'nainte avea căsuța sa, văcuța sa, muierea și copilașii sei, acum eră singur ca cucul la marginea Dunărei! Dar Dțeu atunci e mai aprópe, când omul e în nefericirea cea mai mare; intări deci inima omului nostru să nu cadă în pécate de a se aruncă în undele Dunărei, și-l îndreptă spre un oraș mare, unde se băgă pázitor la porcii Domnilor.

Și stătî el multă vreme ca porcar în acel oraș pôte vre-o cincispredece ani decă nu și mai mult, fără de a auđi de muiere și de copii, și fără de a se plînge în potriva lui Dțeu; în timpul când își aducea aminte de ai sei, țicea: bun e Dțeu și îndurat cătră totă lumea și pe mine m'a mîngăia. Cu timpul mai uită de ei și numai arareori se mai întem-plă să fie supérat de perderea lor, că Dțeu îi întărise firea; drept că și el se rugă lui Dțeu sfântul cu totă credința. În orașul acela ședea chiar și împératul, care fiind fôrte bătrân, muri și el ca toți ómenii, că dóră și împérații sînt ómeni, șciu că nu sînt draci să trăiescă alătura cu pietrile.

Ei! dar pe vremile acelea nu se alegeau împérații, ca în țilele nóstre; nici nu rămăneau copiii împéraților în locul părinților lor, ori vrednici ori nevrednici; atunci Dțeu alegea pe împératul. Adecă: hotăria sfetnicii împărăției o ții, atunci toți ómenii din împărăție trebuia să se adune la un loc, pe un cîmp mare, și unul aruncă coróna în sus: aceea apoi atăta se învėrtia prin aer pînă Dțeu o trimitea pe capul celui vrednic și pe care se aședă coróna, acela eră împérat, să fi fost omul cel mai sărac ori cel mai bogat, tot una eră, atunci ómenii nu se împotriveau vocii lui Dțeu.

Astă-dată a fost alegerea de împérat chiar în cîmpul unde eră omul nostru cu porcii. Și se adunară feciorii de craiu și de împérați, de grofi și baroni din totă țera și toți fruntașii țerei erau de față, ba și feciorii, bogății din țerile vecine vinise și stăteau așteptând cu capetele descoperite, că dóră pe unul din ei se va aședă coróna, care umblă prin aer deasupra capetelor.

Dar minunea minunilor! umblă prin aer cât umblă, pînă odată sbură departe unde eră omul nostru cu porcii și se aședă pe capul lui. Atunci poporul strigă cu bucurie: «Să trăiescă împératul nostru!» și-l duseră cu mare pompă la palat, și-l îmbrăcară în hainele cele scumpe împărătești; er țera i se supuse ca ia cel ales de Dțeu. Și el purtă cu întelep-

ciune treburile împărăției, încat toți se mirau de mintea lui cea mare.

Dar odată vine la el un cioban c'un drăguț de caș de să-l mînănci și cu ochii: — Bună țiuă, înălțate împérate!

— Bună să-ți fie inima, dragul meu; vei fi avênd vre-o rugare?

— Am, înălțate împérate, am doue rugări; mai întei te rog să primești cașul acesta ca cinste dela mine; a doua te rog să faci o milostivire și să-mi ierți feciorul să nu mērgă la óste; sînt om bătrân, înălțate împérate, numai pe el l'am și nici pe el nu l'ar avé, că baba mea nici un băiat nu mi-a făcut, dar acum sînt șesespdece ani o dihanie de lup a vinit cu un prunc ca de cinci ani în gură, eu l'am scos dela lup, pe lup l'am omorit, er pe pruncuț l'am crescut, cum l'am putut, acum mi l'au scris la óste și — de-l duc — eu rămân la bătrănețe fără nici o ajutoriută.

Impératului numai decăt fi vini aminte întem-plearea lui, și țise ciobanului să aducă feciorul la curte.

Și l'a adus ciobanul, er împératul a poruncit, că pe fecior să-l facă cătană (ostaș), er pe cioban și pe baba lui să-i țină împărăția cu tóte cele trebuincióse; n'a spus împératul inse nimenu-i de ce a făcut lucrul acesta.

Nu trecî mult și vini la împératul un pescar cu un peșce fôrte frumos.

— Bună țiuă, înălțate împérate!

— Bună să-ți fie inima, fétul meu; vei fi avênd vre-o rugare la mine?

— Am, înălțate împérate, am mare rugare, adecă rugări că doue rugări am; mai întei să faci bine să primești peșcele acesta ca cinste dela un biet pescar; a doua să faci bine și să ierți feciorul meu dela óste, că numai pe el îl am, dar nici el nu e dela baba mea, fără Dțeu mi l'a dat, l'am prins de pe Dunăre acum sînt șesespdece ani și nu eră atunci mai mare ca de trei-patru ani. De atunci m'am căsnit cu el, cum am putut; acuma când mi-ar fi spre ajutorire, că eu și baba sîntem slabi, er alți copii n'avem, acum vrea să ni-l ia la óste, înălțate împérate.

Er vini împératului în minte întem-plearea lui de acum șesespdece ani, deci porunci pescarului să aducă pruncul la curte. Și pescarul vini cu feciorul, er împératul porunci că pe fecior să-l facă ostaș, er pe bătrânul pescar cu baba lui să-i țină împărăția pe cheltuiela ei. Așă se și întem-plă, că altcum nici că se puté întem-plă după porunca împératului.

Mai avea împératul un gînd de nimeni nu-l șciea, căci nimenui nu-l spunea. Deci porunci prin totă împărăția lui, care eră mare fôrte și se întindea și de cea parte de Dunăre; porunci țic în totă împărăția ca să vină din totă casa bărbatul și muierea la un ospet împărătesc. Și viniră, Dómne! câtă frunđă și erbă și se puseră pe lângă mesă și începură a se ospetă, ca la curțile împératului. Er împératul se preumblă dela mesă la mesă și se uită la fiecare în față. La o mesă vedî pe un turc singur, fără nevastă și se uită cu mare băgare de sémă la el, apoi îl întrebă: Prietine, cum de nu ț-ai adus și nevastă?

— Să ierte înălțatul împérat, e cam bolnavă acasă.

— De unde ești, din ce sat?

— Din satul cutare și cu tare....

Impératul chemă numai decăt pe cele doue recrute, pe feciorul pēcurarului ș-al pescarului și le spuse:

— Aveți să mergeți numai decăt în satul cutare și să-mi aduceți înainte pe muierea turcului cutare.

Recrutele ascultară porunca împăratului și meraseră ată la casa turcului și intrând în lăuntru spuseră muierei să vină cu ei la împăratul. — Bine, respunse femeia, stați dvăstre numai în căsuța asta până merg eu în cealaltă să me gat, cum e data să mergă omul înaintea împăratului; etă, ca să nu ve fie urit, ve pun urciorașul acesta cu vin dinainte, gustați o lécă din el până me gat.

Și începură feciorii mei a închină cu urciorașul, șciți cum bea cătana când se capetă; vinul eră bun și deslegă din ce în ce limba lor, până erau vorbăreți cum e data.

— Mē soțule, țise unul, bine mai semănăm noi la olaltă, și înălțatul împărat tot la olaltă ne trimite în slujbă, ian să vedem care de unde sântem?

— Eu, soțule, țise celalalt, sânt fecior de cioban; cu oi am crescut cât me veți de mare, dară-mi aduc aminte că eu am avut alt tată și altă mamă, nu pe ciobanul cu baba lui, fără tatăl meu cel adevărat m'a lăsat o lécă pe țermurii Dunărei până să trecă pe un frate mai mic de cea parte, și pe mine m'a apucat un lup ș-a fugit cu mine să me mănance, că tata nu l'a putut ajunge, dar un cioban, Dțeu să-i dea bine și sănătate, m'a scos din gura lui și m'a crescut ca pe al seu. Pe mama a furat-o un turc, ér de tata și de fratele meu cel mic n'am mai auțit nimic.

— Eu, frate, țise celalalt, sânt fecior de pescar, dar și tata țice că din Dunăre m'a prins cu mreța și numai cu mare greutate m'a adus la pricepere, că luasem bagsēmă mai multișoră apă decât vin avurăm în urciorașul acesta.

Muierea, care auțise din ceea casă vorbele feciorilor, nu se mai pută răbdă să nu mergă la ei și plângend și sărutându-i țise: — Dragii mamii copii, voi sunteți copiii mei, eu sânt mama vōstră, acum sânt șeptespredece ani de când m'a furat turcul, ér voi ați remas cu tatăl pe țermurii Dunărei; haideți la împăratul să-i spunem întemplantarea, dar decumva va pedepsi pe turcul fără-de-lege, ér noi vom da undeva de tatăl vostru?

Și plecară; adecă cum ajunseră la împăratul, acela cunoscă că femeia este a lui și spuse în fața mulțimei celea petrecute, și că și pe copii i-a cunoscut, ci anume n'a voit să le spună până vor afla ei pe mama lor. — Pe turc îl iertă țicend:

— Așă a voit Dțeu să fie.

De aci încolo, până avură țile »trăiră fericiti,« mulțamind lui Dțeu că la bētrânețe le-a dat mângăiere de-a trăi la olaltă țile bune.

Ce s'a mai fi întemplantat nu mai șciu, că multă vreme a trecut de atunci; cine șcie inse, slobod este să spună și mai departe.

Auțită și scrisă în Sancel.

Ioan Pop-Reteganul.

Omul bun și vremea bună.

Cu om bun și vremea bună,
Ai vrē să tot trăești 'n lume;
Toți și tōte se adună,
Petrecend 'n ris și glume.

Omul reu și vremea rea,
Te îmbetrănesc vedend;
Urindu-ți viēț-ai vrea,
Să mergi de viu 'n pământ.

Cu om frumos, vreme frumoasă
Viața-ți este 'mpodobită,

Tot cu flori ce amirōsă.
Vēcul e numai clipită.

Cu om urit, vreme urită,
Nu mai riți, ci tot suspini;
Viața așă ți de tignită,
Ca somnul intr'un pat de spini.

Florian Moga.

Teresa Raquin.

— Dramă în patru acte de *Emil Zola*. —

(Urmare).

Scena VIII.

Aceiași, Grivet.

Grivet. Sosesc eu mai nainte... Bună sēra, dōmnelor și dlor.

Dna Raquin. Bună sēra, dle Grivet... Ve rog, dați-mi cortelul. (Il ia.) Nu cumva plōuă?

Grivet. E cam a plōe. (Dna Raquin vrea să pue cortelul la stānga căminului.) Nu acolo, nu acolo; șciți dta micile mele obiceiuri... în celalalt colț. Acolo, mulțamesc.

Dna Raquin. Dă-mi și caloșii.

Grivet. Nu, nu! las' că-i pun eu singur. (Se pune pe un scaun ce dna Raquin îl dă.) Imi fac eu singur toaleta fōrte bine, hé, hé! Mie imi place ca totul să fie la locul lui, me înțelegi... (Pune caloșii lângă cortel.) Cu chipul acesta nu duc nici o grijă.

Camil. Și nu ne mai spui nimica nou, dle Grivet?

Grivet. (Sculându-se și venind în mijloc.) Am eșit dela biurou la 4½; am mănecat la 6, la locanta unde-s abonat; mi-am cetit gazeta la 7, la cafenēua Saturnin; și fiind că ați e joi, în loc să me duc să me culc la 9, după cum mi-i obicei, am venit aici. (Gândind.) Mi se pare că v'am spus tot.

Laurent. Și n'ai mai vedut alt nimic pe drum?

Grivet. Tocmai, — ēca uitasem... Eră o mulțime de lume în ulița St. Andrei. A trebuit să trec pe celalalt trotōr... asta m'a cam supērat... Înțelegeți, me rog, că diminēța me duc la biurou pe trotōrul din stānga și sēra, me întorc pe celalalt trotōr...

Dna Raquin. Pe trotōrul din drēpta.

Grivet. Nu, dați-mi voie... (Făcend mimica vorbelor.) Diminēța, merg așă și sēra când me întorc...

Laurent. Aha! minunat!

Grivet. Tot pe trotōrul din stānga, nu-i așă? Eu țin totdeuna stānga, șciți, că drumurile de fer... Lucru e fōrte lesne ca să nu greșești cumva ulița.

Laurent. Dar ce făcea ore acea lume pe trotōr?

Grivet. Nu șciu țeu, — de unde vrei să șciu eu?

Dna Raquin. Negreșit că vr'o întemplantare...

Grivet. Éca! bine țici; trebue să fi fost vr'o întemplantare... Ideia asta nu-mi intrase în cap... Éca așă me simt mai liniștit, — dar decă nu-mi spuneți c'a fost o întemplantare... (Șede înaintea mesei, la stānga.)

Dna Raquin. A! etă și dl Michaud.

Scena IX.

Aceiași, Michaud, Susana.

(Susana lēpedă șalul și pālăria și merge de vorbeșce cu Teresa. Michaud stringe mână la toți.)

Michaud. Mi se pare c'am cam intărțiat... (Se opreșce înaintea lui Grivet, care ș-a scos cēsul și îl arătă, triumfător.) Șciu, șciu... Sânt 9 și 6. Dar e

vina mititicăi ieste. (Arată pe Susana.) Trebuie să te oprești cu dâna înaintea tuturor ferestrelor. (Vrea să-și pue bățul lângă cortelul lui Grivet.)

Grivet. Nu, me rog, acolo e locul cortelului meu... Știi bine că nu-mi place să ne amestecăm lucrurile... Ț-am lăsat pentru bastonul dtale celalalt colț al căminului.

Camil. (Incet lui Laurent.) Ian ascultă, mie mi se pare că dl Grivet e cam jignit din pricina șampaniei. S'a uitat de trei ori la garafă și n'a dis nimica. Lucru curios ca să nu-i facă și lui plăcere.

Michaud. (Inturnând și vedând șampania.) Ei la naiba! Se vede că vreți să ne dați drumul de-aici pe ferestă? Ian privește! prăjituri și șampanie!

Grivet. Eca! șampanie... am beut de patru ori în viața mea...

Michaud. Dar a cui patron e astăzi, me rog? séu că-i vr'un adalmaș...

Dna Raquin. Da, e adalmașul portretului lui Camil, pe care l'a mintuit Laurent în iastă-sără... (Ia lampa și merge de luminază portretul.) Priviți-l. (Toți o urmez, afară de Teresa ce rămâne nemșcată la mésa-i de lucru și Laurent care se razemă de cămin.)

Camil. Așá-i că-i foarte bine făcut? și eu par că-s dus în vizită.

Michaud. Da, da.

Dna Raquin. Dar e încă ud; veți cum amirósă boelele.

Grivet. Asta-i dar pricina! simțiam eu așá ceva un miros... Eca, mie-mi place mai mult fotografia, pentru că n'are nici o miróznă.

Camil. Așá-i, dar când pictura se usucă...

Grivet. A, negreșit! când pictura se usucă; dar eu vorbiam numai de picturile ude... ș-apoi chiar se usucă foarte repede...

Dna Raquin. Vra să dică, dle Michaud, cređi că-i bine?

Michaud. E foarte bine, chiar cum nu se pôte mai bine. (Toți se întorc și dna Raquin pune lampa înderēt pe méșá.)

Camil. Mamă, da nu ne dai ceai?... Șampania las' c'om bé-o după ce-om sfêrși de jucat domino.

Grivet. (Ședând ér.) 9¼... n'avem să putem face în iasără decât doue séu trei partii cel mult.

Dna Raquin. În cinci minute ceaiul va fi gata. Rămâi aici Tereso, de óre ce nu ți-i bine.

Susana. (Vesel.) Mie mi-i foarte bine și merg dar să-ți ajut, dnă Raquin. Nu știi cât îmi place să me ocup cu gospodăria. (Amëndoue es prin ușa din fund.)

Scena X.

Teresa, Grivet, Camil, Michaud, Laurent.

Camil. Dar dta, dle Michaud, nu știi nici dta nimic nou?

Michaud. Nu, nimic. Am dus pe nepoțica să brodeze la Luxembourg... Ei dar tocmai! pe legea mea, șciu ceva nou... e drama din strada St. Andrei.

Camil. Ce dramă? Dl Grivet pe când venia încóce a vëdut o mulțime de lume în aceea uliță.

Michaud. Și nu se mai mântuie curiosii de ađi diminėtă... (Lui Grivet.) Mulțimea se uitá tot în sus, nu-i așá?

Grivet. Deu, habar n'am, că eu am trecut pe celalalt trotór... Atunci de sigur că erá vr'o întemplare?... (Iși pune o scufie și măneci de căptușală, ce le scóte din buzunar.)

Michaud. Da, s'a găsit în hotelul de Burgonia, în sipetul unui călător ce s'a făcut nevëdut, o femeie tăietă în patru...

Grivet. Să fie cu puțință! în patru bucăți! Dar cum pôte cineva să tae o femeie în patru bucăți!

Camil. A! e ceva îngrozitor!

Grivet. Și eu am trecut pe acolo... Eca acum îmi aduc aminte... da, toți priviau în sus... Da vedeau ei ceva, me rog, în sus?

Michaud. Vedeau ferésta odăci unde lumea credea că s'a găsit sipetul... dar nu erá drept, că ferésta cu pricina dá în ogradá.

Laurent. Și ucigașul a fost prins?

Michaud. Nu. Un vechiu coleg al meu care urméză cu cercetările, îmi spunea ađi diminėtă că până acum n'a aflat absolut nimic. (Grivet face un gest luător în ris.) Iustiția va avea cam mult de lucru.

Laurent. Dar victima a fost recunoscută?

Michaud. Nu, cadavrul erá gol și capul nu i s'a găsit în sipet.

Grivet. De sigur că l'a rătăcit pe undeva.

Camil. Destul, iubite dle. Știi că-mi face pelea ca de curea, femeia dvóstre tăiată în patru.

Grivet. Ha! ha! dar e foarte plăcut lucru să te infricózezi când ești foarte sigur că nu ți se pôte întemplá nici o primejdie. Istoriile dlui Michaud, de pe vremea pe când erá comisar de poliție sânt foarte poznașe... Ve aduceți aminte de jandarmul îngropat, a cărui mâni eșise într'o tuță de morcovi? El ne-a povestit acéstă crimă, în tótna trecută... și asta m'a interesat foarte mult... Ce dracu, șciu foarte că aici nu putem avé ucigași la spatele nóstre... Într'o pădure nu dic ba. Decă aș trece prin o pădure cu dl Michaud l'aș rugá să tacă.

Laurent. (Lui Michaud.) Cređi dar că multe crime rămân nepedepsite?

Michaud. Da, din nenorocire! disparițiile, morțile incete, gátuirile, înádușirile, fără nici un tipăt, fără vr'o pëtá de sânge. Iustiția trece pe alătura și nu vede nimic! Câți ucigași nu se primblá liniștiți la lumina sórelui, aicide!

Grivet. (Ridând mai tare.) Vrei să glumești... și nu-i arestéză nimeni?

Michaud. Decă nu-i arestéză nimene, scumpul dn Grivet, pricina-i că nu-i șcie nimeni că ei au ucis.

Camil. Atunci dar poliția este de vină.

Michaud. E vorba-i! dar poliția nu e obligată să facă lucruri ce-s cu neputință de făcut. Ve repet că sânt ucigași foarte fericiți, ce tráesc în belșug, iubiți și respectați... Inzădar tot dai din cap, dle Grivet.

Grivet. Dau din cap! dau din cap! ia lasă-me dle în pace!

Michaud. Pôte că chiar între cunoscuții dtale cei mai intimi să fie un asemenea om, și pôte că chiar în fie ce ți îi stringi mâna.

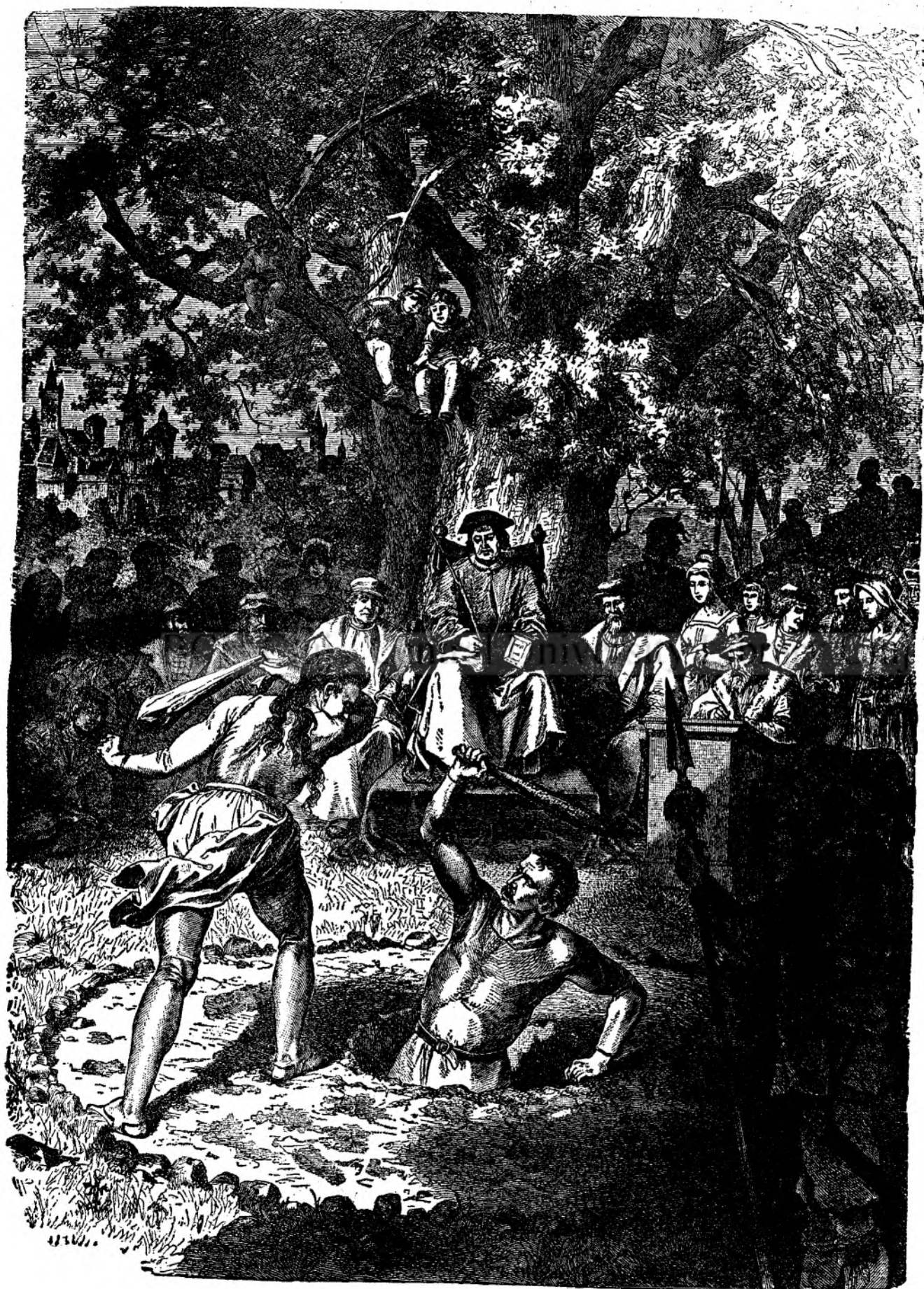
Grivet. Ba te rog să me ierți și să nu mai dici asta. Asta nu-i adevérat... și dec'aș voi v'aș istorisii și eu o altă istorie...

Michaud. Ia povestește-o, istoria dtale, de ce nu?

Grivet. De ce nu? istoria Corbului care furá juvaere! (Michaud redicá din umeri.) Pôte c'o șciți, ha? ei, da n'are a face: Erá odată o slugă, care-a fost închisă pentru că furase mai multe juvaere. Dar după doue luni, s'au găsit tóte juvaerurile acele într'un cuib de corb, ce se aflá în scorbură unui plopi mare. Corbu dracului, el furase juvaerurile. Atunci s'a dat drumul corbului... ista și eu, slugei dela închisóre... Vedeți bine dar că intoidéuna cei vinovați sânt pedepsiti.

Michaud. (Ridător.) Atunci vra să dică s'a pus corbul la închisóre?

Grivet. (Supărându-se.) Corbul la 'nchisóre! corbul la 'nchisóre!... Da tare dobitoc Michaud!

ORDALIE IN EVUL DE MIJLOC.

Camil. Dar nu, n'a spus asta dl Grivet... da ce-l tulburi.

Grivet. Poliția este reu organizată, ecă totul! — E un lucru imoral!

Camil. Ce, Laurent, tu crești că poți cineva să ucidă așa pe un om, fără ca să știe nimeni?...

Laurent. Eu? (Trece scena, îndreptându-se încet spre Teresa.) Nu vești că dl Michaud își ride de dta? Vra să te sparie cu istoriile sale. Cum poți el ști, ceea ce dice că nimeni nu știe. Ș-apoi, decă sunt și oameni indemanateci, cu atât mai bine pentru dânsii, decă-i vorba așa! (Lângă Teresa.) Ecă dna este mai puțin creștore decât dvăstre.

Teresa. Negreșit, ceea ce nu se știe de nimeni, nu poți nici să existe.

Camil. Dar la urma-urmei, mi-ar plăce mai bine să vorbim de altceva. Decă voiți, deu! să vorbim de altceva.

Grivet. Eu se 'ntelege că vreu; să vorbim de altceva!

Camil. Ecă, nu s'au adus destule scaune din magazie... haideti de m'ajutați. (Scoborâ.)

Grivet. (Se scollă bodogănin.) Dice că să vorbim de altceva și ne trimite să aducem scaune.

Michaud. Da vii dle, Grivet?

Grivet. Trece inainte, me rog... Audi! corbul la 'nchisore! corbul la 'nchisore! dracu-a mai vedut! Tocmai un vechiu comisar de poliție... știi că ești ridicul dle Michaud! (Se scobor amendoi.)

Laurent. (Luând repede mâinile Teresei și scoborind vocea.) Juri că me vei ascultă?

Teresa. (Asemenea.) Sunt a ta, da! fă din mine tot ce ța plăce!

Camil. (De jos.) Ei! Laurent, leneșule, nu puteai și tu să vii să-ți iai scaunul, in loc să lași pe dnii aceștia să se cobore!

Laurent. Am remas ca să fac curte nevastei tale. (Teresei încet.) Spéră. Vom trăi fericiți, unul pentru altul in vecinicie!

Camil. (Ridend.) A! așa-mi place! Incercă să te faci plăcut Teresei.

Laurent. (Teresei.) Și aduți aminte de ceea ce ai dis singură: ceea ce nu se știe de nimeni, nu poți nici să existe! (Se aud pași pe scară.) Ia séma. (Se despart iute, cum erau inainte. Ceialalti se suie cu câte-un scaun, ridend cu hohot.)

Camil. (Lui Laurent.) Ștregarule! Șciți că-i poznaș animalul ista!... Tôtă vorba lui eră pentru ca să nu se ostenescă de loc!

Grivet. In sfersit, ecă și ceaiul!

Scena XI.

Aceiași, dna Raquin, Susana, aducend ciai.

Dna Raquin. (Lui Grivet care-și scote ceasornicul.) Da, tocmai un șfert de ceas. Ședeți, și vom câștigă indată vremea perdută. (Grivet stă la stanga, in lața, după el Laurent. Jilțul dnei Raquin e la drepta; Michaud după dânsa. In fund la mijloc Camil in jilțul seu. Teresa nu părășește mésa-i de lucru. Susana după ce dă ceaiurile se alătură de ea.)

Camil. Așă! étă-me in jilțul meu! dă cutia cu domino mamă.

Grivet. (Entusiast.) Ah! ce plăcere! Joi dimineța, când me trezesc, imi dic totdeuna: »Ecă! in iaséră am să me duc să joc domino, la familia Raquin.« Ei bine! ați puté crede ore că...

Susana. Vrei să-ți mai pun zahar, dle Grivet?

Grivet. Cu plăcere, dră! ești foarte îndatoritóre! Doue bucățele e destul. (Reincepënd.) Ei bine! ați puté crede ore că...

Camil. Da tu Tereso, nu vii?

Dna Raquin. (Dându-i cutia cu domino.) Las-o. Vești că nu îi tocmai bine. Ei nu-i place să jöce domino... Déc'a vini cineva in magazie, s'a scobori ea...

Camil. Ei șciți că nu-i plăcut de loc! când toți petrec să vești pe cineva inainte-ți, care nu vra să petrecă! (Dnei Raquin.) Mamă, da nici tu nu stai?

Dna Raquin. (Șeșend.) Ecă, ecă, stau!

Camil. Stați bine cu toții, me rog?

Michaud. Negreșit, și să șciți că in astă séră, am să ve bat să ve mergă colbul!... Dnă Raquin, ceaiul dtale e ceva mai tare decât cel de joia trecută... Da, dl Grivet incepuse să spue nu șciu ce...

Grivet. Eu? incepusem să spun nu șciu ce?

Michaud. Da, ai început o frază...

Grivet. O frază?... crești! Mi-i de mirare!

Michaud. Te asigur! nu-i așa dnă Raquin? Dl Grivet a dis: »Ei bine! ați puté crede ore că...«

Grivet. »Ei bine! ați puté crede ore că...« Nu, nu-mi mai aduc aminte, nici de fel... Decă îți place să șuguesci dle Michaud, mi se pare că nu-i tocmai de duh...

Camil. Me rog, decă v'ați așeșat bine cu toții, hai să incepem. (Deșartă cu vuet cutia de domino. O tăcere, in care jucătorii amestecă domino și-l împărțesc.)

Grivet. Fiind că dl Laurent nu ia parte la joc, este oprit de a slătui pe alții... Așă, luăm câte șapte... Da nu-i pe căutate, me rog! nu-i pe căutate!... ințelegi dle Michaud?... (O tăcere.) Aha! eu sunt protos! am dublu de șese!

(Cortina.)

(Va urmă.)

N. A. Bogdan.

Limba florilor pe timpul cavalerismului.

Cunoscător cât de cât a poporului nostru va ști de bună sémă că, el atribue mai fiecărei plante și buruieni o putere ore care simbolică; și acesta din diverse considerațiuni. Credința acésta e mai aceeaș — putem dice — la tôte popórele.

Dar numai atâta! Clasele culte, nu arareori se folosesc de flori, mai cu sémă, pentru de a esprima prin ele un cuget séu o simțire, pe care nu voiesc să o spună cu gura, căci poté s'ar rușină; ori să o scrie pe un petec de hârtie, căci hârtia ușor se poté perde.

Mai cu sémă de acéstă vorbire se folosesc tinerii, ca să nu dicem amoresații, dar pentru aceea, nu se eschide nici etatea mai trecută.

Să considerăm de astă-dată, cum eră acest limbajiu pe timpurile renumite ale cavalerismului, ale acelui cavalerism, care și astăzi, după trecerea alor atâtea sute de ani, se consideră ca cea mai insemnată reminiscință a timpurilor mai cu sémă medievale.

Și in lumea vechiă germană — dice Th. Bodin, de care ne folosim in acest studiu scurt — florile, plantele și arborii își aveau limba lor proprie și compunerea unui buchet, nu eră o problemă așă de ușor esecutabilă, căci precum am premis fieșecare flóre își avea insemnătatea sa simbolică.

Presentarea unei flori, valoră in dillele cavalerismului ca și o poftire la joc, și presentatorul n'avea decât să cânte o arie de vals séu de alt joc. Decă dama luă flórea, insemnă că voiesce să jöce.

Ma ca sēmă în Franția poftia datina, ca mirele dela ziua fidantării și până la cununie să trimită „fütörei“ sale în tötă diminēta, câte un buchet de flori.

Galantul principe de Montpensier, trimisă miresei sale, frumoșei și spiritualei Iulia de Argennes, în diminēta anului nou, când avü loc și cununia, un op pompos, cu celea mai frumoșe ilustrațiuni — flori de amor — depinse pe pergament de cei mai buni artiști. Poeții cei mai renumiți din capitală, deciseră între sine prin sörte ca fiecare să scrie în josul flörei respective, câte un madigral, în care să fie cântată flörea respectivă. Acest op de artă se numi »La guirlande de Juliette.«

Flori li se dădeau și Troubadourilor și Trouverilor¹ francesi ca premiu.

Unele din acestea erau pregătite din aur, altele din argint. Li se dădeau séu *norele* (violeeta) séu *aquillegie* (ayglantine) séu *măna-cucului* (flor del gauch), și celor carii le preiau pe acestea, li se impunea prin niște statute speciale o cugetare öre-careva mai seriösă.

Diversele colori ale viorelei i dădeau acesteia o semnificațiune specială. Așă ceea *albastră* însemnă ceva salutar; ceea *galbănă*: invidie și gelosie, din care causă se și numiä »söcră« séu »mașteră« această din urmă însemnare erä și a celei tricolore (viola tricolor), care erä prețuită mai cu sēmă ca o buruienă de o putere vindecătöre estraordinară, mirosul ei fusese cândva cu mult mai frumos ca a viorelei-de-martie.

După cum spune tradițiunea germană — flörea acēta creșcea prin sēmēnăturile de grâu, dar de örece poporul, pentru mirosul ei o căută förte tare și fiind că din acēstă causă se călcă în picioare tare mult grâu, o cuprinse o mare supërare și în umilința ei se rugă de Sf. Treime, ca să-i iaie mirosul. Ruga i fu ascultată, — din acēstă causă se chiamă apoi pe alocurea: *Flörea sf. Treimi*.

Dacă un cavaler mergea spre cutareva întreprindere îndräsnetă, care-l reținē mult timp în depärtare, trimitea damei inimii sale un buchet compus din garöfe și flori de cireș, spre ai spune: »Cugetă-te la mine« séu »Nu me uită!«

Flori *galbine* nu da nimeni iubitei sale, căci aceste de comun însemnau gelosie.

Dacă o damă voiä fericirea iubitului seu, purtă o corönă de rose albe în semn că „te iubesc.“

Rosa în töte țëriile și în töte timpurile erä considerată ca regina florilor. Iubirea rosei și a privighetörei e glorificată mult de cântăreții orientului. După cum enarězä St. Dominic, arhangel Gavriil impleti pentru P. C. Vergurä Maria trei coröne din 150 rose cereșci. Una din rose *albe* se referiä la bucuria ei, a doua din rose *roșii* — cari după o veche tradițiune judaică resărirä din sângele ce mai întei se versä pe pämēnt — se referiä la durerea ei și a treia *aurie*, la gloria ei.

Cel mai frumos ornament și decor al catedralei din Hildesheim e un förte mare și förte frumos tran-dafir, sädit de Carol cel mare.

Rosele albe mai pörtă numele și de *rosele sf. Magdalena*, fiind că tradițiunea sustine, că ele resărirä din lacremile acestei sfinte.

După credința poporului din evul mediu, inimicul omului — satana — se putea deläturä chiar și dela cei mai rei ömeni prin rose, a căror miros nul putea suferi.

Dacă doi inși ce se iubesc, aruncă în un përiu foi de rose și dacă doue din aceste foițe plutesc multă

¹ Cu numele acesta se intitulau în special poeții de curte a regilor francesi.

vrei să se creunä fär de a să desunä, äuirea acestor doi amor-sați äncă nu erä departe.

„sete regali“ — ädecă trei rose äuförto una lângä — semnificau că se avea să vinä la casa cât de curēnd o mirēsă. Decumva tardiu tömna se mai iviä câte o unicä rosă pe tufiș, da să înțelegä casenilor, că unul dintre ei avea să päräsescä nu peste mult acēstă lume.

Când o damä respingea dorința unui cavaler, erä destul să-i arete o flöre »gura leului,« ca el să präcepä că, inima ei e datä deja altuia; că rîvnitorul după iubirea ei, e lipsit de ori ce speranță și că să nu-ș mai përdä timpul inzädar.

Reu augur din mäna femeilor mai erä *nigella* care însemnă batjocurä.

Lacrämiöbele inse din conträ erau un sem bun. Acestea flori, unele dintre cele mai mirositöre și mai frumoșe flori ornamentele, vestiau: noroc la iubire.

Ca un semn favorabil mai erau și »*Nu me uită!*« care jucä o rolä importantă în iubire. Cel ce va purtă cu sine — se afirmä atunci — acēstă flöre, acela nu-ș va uitä iubita nici când. Din astä causä modesta flöre albasträ, care deschidea drumul spre inimä, nu mai incäpe nici ändoielä că fu cântată de tötii poeții.

Florile de *lam* erau pe timpul cavalerismului tipul glörii și a norocului sigur.

Sabiola și *crinul* se referiau la noblețä și puritate. Crinul care resäri din mormintele amorisaților și acelor esecutați färä vinä, la vechii Romani erä considerat ca simbolul speranții, la orientali ca al curățäniei și a inocinții.

Archangelul Gavril cu ocasiunea salutärei Stei Feciöre, purtă în mäna o crenguță de crin. Regii Franciei purtau pe sceptrul și emblemele lor crini.

Clemence Isaure de Toulouse, fundä societatea »*Jeux floreaux*«² la care se împärtiau ca premiu pentru cele mai bune poesii, flori de aur și de argint, mai cu sēmă crini și viorele.

Crinul se mai considerä și ca semnul morții; din acēstă causă cu ocasiunea morții starițului mänästirii din Breslana (Breslau), în stalul lui se punea crinul semnificätorul morții.

La popöarele vechi germane și nordice se putea vedē tipuri înfätoșänd pe Virginia Maria și äprope de ea tare adeseori un crin, ca semn al curățäniei virginale a mamei Dlui.

În Palestina crinul se chiamä *shusham* și acēsta numire se derivä probabil dela casta Susana.

Macrișul de baltä erä äșä äicēnd un semn de gele. El semnificä inimile respinse.

Trifoiul la primii creștini se considerä ca simbolul trinitätii; äpërä de ispitele diavölului și de magie. Cel cu *patru foi*, se considerä ca un semn de noroc — intoemai și la noi; — din acēstă causä apoi se cosiä în vestmintele cälëtorului färä de șcirea lui câte un atare esemplar.

Ramura de *stejar* erä semnul unei bune menajere. *Salcia* ca un arbore din cealaltä lume, erä considerată ca simbolul morții. Cei nefericiți în iubire se incununau cu ramuri de salcie și de macriș.

Saschiul (vinea minor) fiind că și érna își conservä fragedimea frunzelor, deja în timpurile vechi erä în mare trecere. De aci apoi strämoșii cei cari töte le esplicau, vedeau în el un simbol al constanții

² Acēstă societate fundată la 1323 sub numele »Sept troubadors de Tolosa« invita la 1 maiu 1324 pe tötii poeții Franciei la o întrecere. Invingëtöru se numiä »doctorul șcintelor pläcute« Arnaud Vidal de Castelnudary cäștigä ca premiu o viorea de aur. La 1484 societatea erä să se desființeze, dar ävuta Clemence Isaure veni în ajutorul ei, dändu-i noul nume de »Jeux floreaux« (jocul florilor).

și al fidelității. Basa eră de altminteră și de cea rea
vântă a florilor, care colóre însemnă eternitate.

El eră mai cu sémă favoritul virginele și flo-
rile sale se și numiau și »corona vergurelor», se im-
podobiau cu el mai cu sémă când mergeau la joc.

Multe din acest limbaj s'a conservat și in tím-
pul nostru modern.

Florofil.

Doine din popor.

— Din Crișana. —

Am un bade dus departe,
I-aș scrie — și nu știu carte,
I-aș trimite, — n'am prin cine,
Merge-aș io, — dar mi-i rușine,
I-aș trimite eu pe lună,
Dorul meu ca să il spună ;
Luna-i trup rotunđior,
Nu-i va spune că mi dor ;
I-aș trimite eu pe stele,
Stelele sânt mărunțele
Nu i-or spune că mi-i jele.

Nu-i pe lume mai greu dor,
Ca și dorul de iubire,
Că te scóte și din fire.
Decând mi de badea drag,
Tótă ziua șed in prag,
Nu me lasă d-irima
Să mai lucru și-io ceva,
Mai vină bădiș-odată
Să nu fiu tot supărată! . .
Mult is pedepsită de dor,
Nici nóptea nu pot să dorm ;
Când gândesc că dorm mai bine,
Somnul fuge dela mine,
Când gândesc că dorm mai dulce,
Somnul tace și se duce ;
Dute dor nu me dori,
Că numa te-oi sudui*
Dute dor nu me chiemá,
Că numa te-oi blăstémá.

Stau in loc și me gândesc,
Pe care să mai iubesc ;
Aș iubi pe cea mai mare,
Dar cea mică-mi place tare,
Aș iubi pe cea mai mică,
Dar cea mare-i mai voinică.

Eu fusei la voi aserá,
Tu cu doi in casă éră,
Cel ce eră lângă tine,
Bun ortac a fost cu mine,
Cel ce eră lângă mėsá
Eră cu d-irima d-arsá,
Ca și mine la feréstă.

Frunđă verde, ce m'o face?! .
Ce iubesc maichii nu-i place,
D'ar plăcé maichii ca mie,
Máni am fi la cununie.

Suflă vėntu 'n paie ude,
Strig pe badea, — nu me aude.
— Bădișor depărțișor!
Nu-mi trimite-atăta dor,

* Injurá.

Că eu ț-oi trimite jele
Pe prima dela mărgele.
Da me 'ntrebă de cercei,
Cine-a dat banii pe ci?!
Și me 'ntrebă de mărgele,
Cine-a dat banii pe ele?!

Ochii mei și cu-a mândri,
Numai că nu pot vorbí,
Că-s sprėncene intre ei, —
Sprėncenele-ajung o țerá,
Ochii mândrii tri hotare.

Draga mea, flóre de breb,
Stăi in loc să te d-intreb,
Děr ce nu te veșceđești,
Nici véra de căldură,
Nici érna de inghiețeturá?!
— Da io-s flóre de pe mare,
Cine me iubește móre ;
Iubește-me dumneata
Să veđi muri-i ori ba?!

D-Ionele, d-Ionele!
Gata-i calu cu mărgele?
Vin la maica de me cere,
De m'a da, de nu me da,
Io-i mere cu dumneata.

Insóră-me taică-al meu,
Că de mine-i fórte reu,
Că me culc in iștalău,
Pe-un dărab de buhai reu,
Tot me 'ntorc și me 'nvėrtesc,
De nime nu me lovesc,
Numa d'un părete rece —
De dorul mândri nu-mi trece.

Cătă bôlă-i pe pământ,
Nu-i bôlă ca lungórea.
— Ba mai este dragostea. —
De lungóre pėru-ți pică
La d-irimă nu te strică,
De dragoste pėru-ți crește,
La d-irimă te topește.

Fă-me Dómne měr gutái,
La mândra la căpėței.
Fă-me Dómne-un cucurbėu
La mândruța pe la brėu.

Uiuiu fecior de rac,
Șapte fete p'un colac
Și colacu-i de oțel,
Șapte fete ș-un vițel
Și vițelu-i fără mamă,
Șapte fete ș-o năstramă,
Și năstrama 'n patru ițē
Șapte fete p'o căpiță,
Și căpița 'mpingătore
Șapte fete-s lucrătore.

Cântă cucu 'n vėrf de șurá,
Merg feciorii la mesurá,
Mierla cântă, cucul cucă,
Toți voinicii stau de ducá.
Haidați mândre să jurám,
Pe feciori să nu-i lăsám,
Că de noi i-om lăsá,
Cine ni-a mai fluerá,
In fluerul cel de rug
Venind sėra dela plug?

V. Magdu.

Vorbe și răspunsuri potrivite*.

Un tiner vedu o damă de departe, în spate, și-i părû așa de frumoasă, încât alergă înaintea ei, și stătû să o vedă; dară ce vedu? o uriciune grozavă și se trase spăimântându-se. Dama îl întrebă:

— Ce vrei? El îi dîse: — Iertă-me, dîmna mea, cã vedîndu-te pe din napoi, îmi părûși atât de frumoasă, încât vream să-ți dau o dulce sărutare, și fără voia dumitale. Ea îi dîse: — De ce fără voia mea? Cu bună voia mea sărută-me unde ți-am plăcut!

Un călător vedînd că un căne se ia după el să-l mușce, scose spanga și dete în el, și-l și omori. Stăpânul cănelui trase pe călător la judecată. Judecătorul îl întrebă: — De ce ai omorit cănele? El răspuse: — Apărându-me să nu me mușce, fiind că se dedese la mine, l'am lovit cu gura spanghei. Judecătorul îl mai întrebă: — De ce nu te-ai apêrat cu cîda spanghei? El îi răspuse: — Pentru că cănele nu s'a dat la mine cu cîda, ci cu gura.

Un filosof rîvind la cîinste de cinuri politicești, se rugă de împêrat să-l cînstescă cu un cin, împêratul îl cînsti dîcîndu-i: — Urcă-te acum în jos, cã acum în sus te-ai scoborit.

Un om 'nalt luă o nevastă foarte scurtă. Un prieten îl întrebă: — Ce ai pătît de ți-ai ales o așa mică muiere, fiind tu așa de mare? El îi răspuse: — Scris este, cã un reu cînd de nevoe este să-l primești, trebuie să alegi cel mai mic reu.

Un fandacios își făcuse chipul seu de pîtră și întrebînd pe altul de-i sîmănă chipul? acela răspuse: — prî mult semenii cu el, atât la față cît și la tivgă.

Un ministru ce-l scosese din slujbă, se scoboria pe scară dela Curte și întîlni pe scară, pe cel nou ministru. carele îl și întrebă: — Ce mai nou? — Nimic alt, îi dîse cel vechiu ministru, decît cã unii se scoboră, și alții se urcă.

Întrebînd unul p'un filosof ce e în raiu? filosoful îi răspuse: — Nici eu am fost acolo, nici vreunul am întîlnit din cei ce sînt acolo, cã să pot află; êr de iad de me vei întrebă, vedî că sînt în lumea acêsta tocmai cã în iad.

Întrebă unul pe un împêrat: — de ce nu pedepsește cu mîrte pe cei ce-l necînstesc grîindu-l de reu? împêratul îi răspuse: — Pentru cã aș vrî mai bine să inviez pe ômeni decît să-i omor.

Unul întîlnind pe altul, își bătea joc de el, dîcîndu-i: — Ce prost ești! într'un minut te-aș vinde de o sută de ori. — Dar tu, îi dîse selalalt, ce invîțat ești! cã de doue sute de ori te-aș duce la tîrg, mi se pare cã nimeni nu te-ar cumpêră.

Întrebă unul pe un împêrat: — de ce nu pedepsește pe cei ce-l defaimă? Împêratul îi răspuse: — Pentru cã dela ei îmi aflu greșelele.

Unul se mîniă cînd musca îl supêră; êr altul îi dîcea: — Dêcã de cei ce te iubesc așa de mult te superi, dară de cei ce te urăsc, ce vei putî face?

Un barbier vedînd cã un boer îi plătêșce pentru rasul capului cinci parale, êr pentru gătêla barbei, cinci galbeni. — Boerule, îi dîse, se vede cã mintea din cap tîtă s'a scoborit în barbă, d'aceea mai mult barba decît capul o cînstesci.

* Estrase din volumul manuscris al Vornicului Iordache Golescu, fiul banului Radu Golescu, de sub rubrica: »Vorbe și răspunsuri potrivite.« Acest volum se află în biblioteca Academiei Române.

Unul vedînd un filosof cã miluia pe orbi și pe șchiopi, îl întrebă: — de ce miluești tot orbi și șchiopi, êr din filosofi pe nici unul? Filosoful îi răspuse: — Pentru cã omul mai lesne pôte ajunge șchiop și orb, decît filosof.

Unul vedînd pe altul cã tîtă averea își risipise, îl întrebă: — Cum mai petreci acum? Risipitorul îi răspuse: — Fîrte bine, cã pînă cînd mai aveam cîte ceva pe lîngă mine, dormiam cu ușile închise și zovorite, de frica hoșilor; êr acum dorm fără nici o grije, cu tôle ușile deschise.

Un om reu și cumplit a scris asupra porții: — Nici un om reu să nu îndrăznescă a intră în acêsta casă printr'acêsta pîrtă. Altul îi scrisese mai jos: — Dar stăpânul casei pe unde va intră?

Întrebă unul pe un împêrat, de ce nu pedepsește cu mîrte pe cei reu nărăviți? Împêratul îi răspuse: — Pentru cã prî pușini ne-ar remanê vii.

Un judecator vedu pe un om, cã ori cine îi tragea la judecată, el îi mulțumia cu bani, și scapă de judecătii și-l întrebă: — De ce se invoeșce pînă a nu se judecã? El îi răspuse: — Mai bine lor să le dau, decît pe la judecătoria să cheltuesc, perđîndu-mi și vremea pe lîngă bani.

Întrebînd unul pe Alesandru, împêrat, ce a făcut de a biruit la apus și rêsărit cu pușină avere și cu pușini ostași, în vreme ce alții cu mai multă avere și cu mai mulți ostași, nici pe jumătate n'au biruit? Împêratul îi răspuse: — Puind înaintea folosul obștesc, pururea înainte am mers.

Un chior întîlnind un cocoșat foarte de diminêță, îi dîse: — Cam de diminêță, dragă, te-ai încêrcat? dar cocoșatul îi răspuse: — În adevêr de diminêță trebuie să fie, cã încă pînă acum n'ai deschis, decît numai o ferêstră.

Unul dojenia prin scris multele reuțati ce se urmă de mulți, mai dinainte. Altul îi sta împotriva dîcînd cã necînstesc multe obraze. Acela îi dîse: — Dêcã pe cei ce urmêzã reu nu putem să-i dojenim nici de față, nici anume, dară urmările lor să nu le dojenim.

Un tiner la o adunare glumiă cu fetele. Un filosof ce se află acolo, vrînd să-și bată joc de el, îi dîse: — Copiii cînd de mici au duh, la bîtrânețe și-l perd. Tinerul îi răspuse: — Se vede cã dumneata mare duh aveai, cînd erai mic.

Un ministru indemnă pe împêratul să pedepsească pe jefuitori. Împêratul îi răspuse: — Bucuros; să nu-ți paie reu, cînd dela dta voi începe.

Un împêrat biruind la rêsboi, între alți robi, robii și un filosof pe care-l întrebă: — Cum vrei să te tratăresc? Filosoful îi răspuse: — De te ții de rêsboi ca un împêrat, dă-mi drumul; de te ții de el ca un neguțator, vinde-me; de te ții de el ca un măcelar, injunghie-me.

P. Ispirescu.

Academia Română.

— Sesiunea generală din 1889. —

I.

După cum anunțarăm, sesiunea generală s'a deschis la 7/19 martie. În cele următoare vom publică un resumat din lucrările de pân'acuma ale Academiei.

Sesiunea s'a deschis sub presiul dlui M. Cogălnicean, presidentul Academiei, fiind față membrii Caragiani, Hașdêu, Negruzzi, Quintescu, Roman, Sion, Babeș, Bariț, Ionescu Nic., Cogălnicean, Maniu, Melchisedec, Odobescu, Sturdza, Urechia, Aurelian, Baco-

loglu, Brândza, Fălcoian, Felix, Crețulescu, Porcius și Stefanescu.

Dl secretar general D. Surdza dă cetire raportului seu asupra lucrărilor făcute în anul 1888—89. prezintă programa lucrărilor pentru sesiunea actuală și raportul casierului asupra operațiunilor cassei.

Dl Sion, având și dsa o scriere la concurs, roagă Academia să alegă alt membru în locul dsale în comisiunea criticătoare.

Se citește adresa dlui Victor Cuppa cu care înainteză 4 volume din manuscrisul dicționarului româno-german făcut de reposatul dr. Polisu. Dsa arată că întreaga lucrare este în 18 volume și cere ca Academia să ia măsurile ce va crede pentru a publica această lucrare. Se decide a se trimite în cercetarea secțiunii literare.

Dl D. Sturdza dăruiește pentru biblioteca Academiei un exemplar complet al Enciclopediei publicată de Ersch și Gruber în 156 volume și o colecțiune de 209 documente istorice.

În comisiunea pentru esaminarea lucrărilor făcute în 1888—89 se alege dnii Bariț, N. Crețulescu și G. Sion; în comisiunea financiară dnii Stefanescu, I. Caragiani și Babeș; în locul dlui Sion, în comisiunea premiilor se alege dl Roman.

În ședința a doua, la 8/20 martie, se citește adresa dlui Teodor Burada, membru corespondent, prin care arată că dorește a întreprinde o călătorie spre a studia obiceiurile, credințele etc. ale românilor din Istria. Spre acest scop cere a i se da un ajutor dela Academie seu dela guvern.

Dl V. A. Urechia dăce, că dl Burada prin publicațiunile sale asupra românilor din Dobrogea și Macedonia a dovedit pricepere în adunarea elementelor etice ale poporului; mijlocele Academiei nu vor permite a se da din budgetul seu ajutorul cerut; dsa propune înse ca să se ceară fără întârziare ministrului instrucțiunii publice, ca să prevadă în budget o sumă spre acest scop.

Dl Sion cere ca să se recomande cestiunea această și comisiunii financiare a Academiei, care să o aibă în vedere la formarea budgetului.

Academia aprobă ambele propuneri.

În ședința a 4-a, ședință publică, episcopul Melchisedec dă cetire scrierii sale despre »Viața și minunile cuvioasei Maicei noastre Paraschevei cei nouă și istoricul sfințelor ei moște.«

Acăsta lucrare a deșteptat în ședința următoare o discuțiune viuă, inițiată de dl Hașdău, care a dăcis că ar fi bine, ca decât această lucrare se va publica în Anale, să se înlătore dintr'ênsa datele curat religioase, rămânând numai partea istorică. La discuțiune ieu parte dnii Sion, Melchisedec, Maniu, Hașdău, Sturdza, Urechia, Odobescu, Cogălnicean, Ionescu, susținând că membrii Academiei au toți libertatea opiniunii lor, dar lucrările cari se destinază pentru Anale se fie inedite și să nu se tipărescă înainte în alte publicațiuni. Melchisedec renunță la tipărirea lucrării sale în Academie.

Se alege o comisiune, în persoanele dlor Aurelian, Ionescu și Sion, pentru ca să se ocupe de un local pentru biblioteca și colecțiunile Academiei.

În ședința a șesea, la 13/25 martie, se dă cetire unei adrese a dlui I. Lupașcu, pe lângă care trimite manuscrisul seu »Medicina babelor seu Spitalul descântecelor, rețetelor de doftorii și vrăjitorii babeșci.« Dsa dorește ca manuscrisul să se publice, dându-i-se dsale o recompensă pentru lucrarea făcută. Se recomandă spre cercetare secțiunii literare.

Dl G. Bariț dăce că în Transilvania există de 28 de ani o societate pentru literatura și cultura poporului român; ea a lucrat cât a putut și în timpii din urmă s'a silit a da o cultură națională femeilor, spre a nu fi crescute în școli streine unde să-și perdea simțimintele naționale. Spre acest scop Societatea a înființat o școlă superioară de fete. Dsa prezintă diferitele acte publicate de acăsta școlă.

În ședința a 7-ea, la 14/26 martie, dl D. Sturdza dăruiește êrăș Academiei 52 documente mai vechi și mai noue, precum și alte hârtii istorice, dintre cari notăm colecțiunea de afișuri de ale Teatrului din Iași, dintre anii 1840—46, adunate de G. Asachi.

Secțiunea literară propune a se numi membrii corespondenți dnii Apostol Margarit, D. C. Olănescu și I. Ionescu-Gion. Alegerea se va face la sfârșitul sesiunii.

Tot acăsta secțiune esprime opiniunea ca Academia să nu primescă propunerea dlui Victor Cuppa de a publica cu spesele ei dicționarul româno-german de reposatul dr. Polisu. Se aprobă.

În ședința a 8-a, la 15/27 martie, se dă cetire adresei dlui Marian, care trimite o parte a manuscrisului seu despre »Nunta la români«, arătând modul cum trebuie să se publice acăsta lucrare. Scrisoarea, dimpreună cu manuscrisul se trimit secțiunii literare spre a raportă asupra lor.

Se stabilește ordinea ăilei pentru ședința publică dela 17/29 martie, precum și cea pentru 24 martie (5 aprilie) la care se invită și regele.

În ședința a 9-a, la 16/28 martie, se dă cetire propunerii făcută de secțiunea istorică, care recomandă ca comisiunea financiară să prevadă în buget o sumă spre a veni în ajutorul tipării s'nele dlui Bariț asupra »Istoriei românilor din Transilvania în secolii XVIII și XIX.« Propunerea se aprobă.

Se citește scrisoarea dlui Nic. Gombos, sublocotenent la Muncaci, prin care cere un ajutor pentru a tipări »Cântarea României« de N. Bălcescu, în traducere germană făcută de dsa. Se recomandă spre cercetare secțiunii literare.

Dl A. Odobescu prezintă 21 caete de câte 10 pagine, cuprindând copie de documente istorice privitoare la români, estrase din arhivele ministrului afacerilor străine din Paris. Dsa arată seriile de documente ce ar fi a se mai copia din acele arhive. Se decide a se trimite la secțiunea istorică.

În ședința a 10 a, publică, la 17/29 martie, dl Bariț citește lucrarea sa despre »Proiecte de tratate între împăratul Leopold I de o parte și între principii Transilvaniei și al Munteniei de altă parte.«

Tot în acăsta ședință dl V. A. Urechia citește memoriul seu despre »Edilitatea Bucureștilor sub Ypsilanti vodă.«

Prelegeri publice în Cernăuți.

Societatea literară din Bucovina a deschis anul acesta un ciclu de prelegeri publice gratuite, cari au fost bine cercetate de publicul român. Dl Ion Bum-bac a vorbit despre frumosul și puterea sa farmecătoare. Dl Constantin Morariu cetise despre istoricul școlii reale greco-orientale din Cernăuți.

Dl Morariu vorbește în introducerea la istoria școlii reale Cernăuțiene despre starea școlilor românești în Bucovina dela încorporarea ei la Austria. Dlui dăstinge 5 perioade de desvoltare. În perioada

primă au existat mai multe școli manăstirești, dintre cari cea mai însemnată a fost cea dela manăstirea Putna. Afară de aceste școli a mai fost școli românești în Suceva, Cernăuți și Siret, Rădăuți și Câmpulung. Singura Suceva avea pe atunci 4 școli. În perioada a doua, sub administrația militară s'au înmulțit școlile până la 22, fiind mai toate românești. În perioada a treia, care cuprinde restîmpul alipirii Bucovinei la Galiția, anii 1786 până la 1850, eră starea cea mai critică a școlilor. Tote școlile Bucovinei au fost stăpânite de guvernul și consistoriul catolic din Leor. În perioada asta lungă s'au înființat în total numai 18 școli, din cari cele mai multe prin sate de coloniști. Limba română a fost mai din toate școlile scosă. Ca dovadă ni povestește prelegătorul despre măgarul lui Theil cultivat la școla normală din Suceva. »Școlarii moldoveni, dice dlui, li eră foarte aspru oprit de a vorbi între olaltă moldovinește. Și totuș se întemplă, că ore-care moldovan vorbiă în limba sa, atunci i se anină de gât un măgar tăiat din carton, pe care trebuia să-l porțe în decursul întregii săptămâni până sâmbătă. În ziua acesta se chiamau apoi școlarii din toate clasele la un loc și toți aveau privilegiul de a stupi asupra păcătoșilor moldoveni cu măgarii la gât.« În perioada a 4-a aflăm școlile sub priveghierea consistoriului gr. or. din Cernăuți. În anul 1870 predă consistoriul școlile consiliului școlastic al țerii. În perioada asta au fost înființate 108 școli și 104 în stadiul de a fi înființate. La finea anului 1888 au fost în total 81 române, 22 române-germane, 11 române-rutene, 10 germane-române-rutene și 1 maghiară-română. Pe când la 1792 au fost toate școlile numai române, la finea anului 1888 e de abia a treia parte română.

Inițiativa la înființarea unei școli reale o făcū la a. 1850 căpitanul cercual de pe atuncia al Bucovinei. Se înființă deci o școlă reală cu doue clase în Cernăuți, care eră supusă consistoriului romano-catolic din Leor. La anul 1855 se întielesc episcopul Bucovinei Eugeniu Hacman cu înființarea unei școli reale complete, care să fie subvenționată din fondul religionar gr. or., dară puse ca condiție, ca ea să stee sub priveghierea consistoriului episcopal gr. or. și profesorii streini să fie înlocuiți prin timp de candidații români. De condițiile aceste se ținea episcopul morțiș și nu voia să cedeze nici într'un chip. Consimțind episcopul, ca spelele susținerii școlei reale să fie luate din fondul religionar gr. o. se decretă la a. 1862, ca școlă reală din Cernăuți să aibă caracter de institut gr. or. întocmai ca gimnasiul din Cernăuți și că la început se vor aședii cu învățatori catolici, de ore-ce greco-orientali lipsesc, dar îndată ce învățatorii gr. o. își vor fi căștigat calificarea legiuită, învățatorii catolici se vor strămută aiurea. Limba de propunere va fi de-ocamdată cea germană.

După asta descrie prelegătorul fasele școlei reale, prin care a trecut până în ziua de astăzi

Publicul remase încântat de desfășurarea obiectivă a prelegătorului.

Dionisiu O. Olinescu.

B o n b ó n e.

X . . . întelnește pe bulevard pe una din cunoșcințele sale, cu care începe următorea convorbire:

— Spune-mi drept, me iubești?

— Iți jur, că te iubesc!

— Ei bine, ecă un bilet de 100 lei ca să-ți cumperi ce-ți trebuie pentru ați.

— Nu-mi trebuie biletul teu, căci e fals.

— A! am înteles că nu me iubești, căci amorul este orb.

*

Un anuciū ciudat.

Țiarul »City Advertiser«, din Schelton, publică următorul anuciū :

»Administrațiunea țiarului a tratat cu un mare număr de moștenitōre foarte avute, — domnișōre și vėduve — cari au luat angagiamentul formal d'a nu se căsători decăt cu abonații pe un an ai țiarului nostru.«

*

Naiv.

Intr'o serată declamatorie-musicală, declamatorul se intrėbă în cursul declamațiunei: »Cine e acela care alėrgă așă nōptea tărđiu cālare pe murgul seu?« și apoi continuând dice: »Da el e, el comandantul nebiruit etc.«

O damă întorcėndu-se cătără vecinul seu reflectă: Curiosul, de ce intrėbă, decă șcie că cine e?

*

Președintele. — Acusatele, e pe deplin dovedit că biletele false sūnt fabricate de dta. Ce motiv găsești ca să te desvinovățești?

Acusatul. — Libertatea presei!

Ordalie in evul de mijloc.

— Veți ilustrațiunea din nr. acesta. —

Un act de frunte al justiției germane vechi iș peste tot al evului de mijloc a fost așă numita ordalie.

Toți acei inculpați cari nu ș-au putut probă nevinovăția prin martori seu prin alte dovești neresturnabile, au fost supuși unor probe de foc seu de apă, din cari — fără un ajutor divin — nu puteau scăpă cu viața și decă totuș scăpau, se credea, că ęnsași țeimea spune că sūnt nevinovați.

Acēsta procedură se numia ordalie.

Multe feluri de ordalii erau în us, cele mai dese inse erau luptele între acusatōr și acusat. Femeile puteau să se substitue prin altul, inse decă nu se găsia nimeni care să lupte în locul lor, erau silite a se presintă și ele în arenă.

Decă contrarul a fost bărbat, acela trebuia să stea până 'n brău în o grōpă. Și ilustrațiunea nōstră înfășōșeză o asemenea luptă. Judecătōrii s'au adunat sub teiul dinaintea porții magistratului, »graful« presidia și spuse poporului adunat ce este acusa. Atunci luptătōrii trebuia să se presinteze și lupta începū.

Cel ce fu rānit mai intėiu, seu deveni incapabil de luptă, fu declarat vinovat în numele țeimei și își cāpėtă pedėpsa.

I. H.

M o d a.

Moda englezescă face pe ți ce trece mai mari progrese, intru cāt priveșce costumele de peste ți. Deja acuma domneșce pretutindeni. Nu mai au de loc trecere costumele încārcate cu nenumėratele nimicuri de până acum. E drept că nu tuturor femeilor le șade bine costumul englezesc, pe cele bine făcute le prinde foarte bine inse jacheta tailleur și jupele de lānă cu deseversire simple. Strimte și aprōpe lipite pe corp, ele au marele avantaj d'a lāsă taliei tōte avantajele . . . când are. Culorile sūnt foarte puțin bătătore la ochi.

Giuvaericalele au suferit anul acesta, la Paris, o schimbare ciudată și foarte minunată, me grābesc a o spune. Șireagurile mari cari se făceau până acum

*

numai de diamante s'eu de mărgăritar, treslele care formau agrafele și brățările, egretele, toate giuvaericelele cu un cuvânt sunt altfel inchipuite. Nu se mai fac dintr'un singur fel de pietre scumpe, ci se alternează diamantele, smaragdele, mărgăritarele, safirul și rubinul intr'un asemenea chip, încât nu-ș p'ote cineva inchipui ceva mai admirabil decât focurile scânteind în felurite culori ce aruncă șireagurile și mai ales egretele, adevărate focuri de artificii, astfel rânduite din doue s'eu trei feluri de pietre scumpe.

Pentru d'omne tinere.

Spălarea petelor de rugină din veștinte. Spre acest sfârșit e bună sarea de macriș (Sauerkleesalz.) Cu acesta se pot scote, fără urmă și petele de negră. Se află în apotece (spiterii.)

Săpun pentru curățirea petelor. Să se ia 60 gr. săpun alb, 12 gr. potașă (unsore de cenușă) curată, 8 gr. ulei de terpenin; topindu-se împreună, se face din ele un săpun foarte bun pentru a curăți tot felul de pete din veștinte.

Petele din podele se scot, fie ele din unsore, petroleu, uleiuri ori seu de luminare, spoindu-se cu var și după ce a stat până în ceea și, se spală cu leșie. Dacă n'a eșit cu totul, lucrarea se repetă. Petele de negră se scot cu vitriol (acid. sulfur.) lungit cu apă, urmând, firește, éraš spălatură cu leșie. — Se mai recomandă uleiul de terpenin și leșia. Mai întâi se ung cu ulei și în urmă se spăla cu leșie.

Cercarea sculelor, decât s'unt ori nu, de aur. Obiectul (inele, cercei și altele) ce voim să-l cercăm, îl frecăm de o cremine până lasă urmă. Aprindem apoi o pucișă și ținem creminea cu dunga de metal în flacăra ei, de-i aur curat rămâne neschimbată, de unde nu, pierd. Asemenea se întâmplă și decât picăturim apă tare pe cremine. Acesta nu înșelă nici odată.

Colore galbenă țititoare pentru spoit. Se topește în 4 litre de apă 1 kilo vitriol de fer (vitriolum martis-galiță) și se amestecă bine cu var, atunci stins. Colore la început va fi verde, după ce se uscă inse, galbenă foarte frumoasă.

Surogat de cafea din smochine se pregătește așa, că smochinele se taie de-a latul în doue, se prăjesc până devin brune și se sdrobesc încă așa calde. Caféua pregătită cu surogat de smochine are un gust foarte bun.

Felurimi.

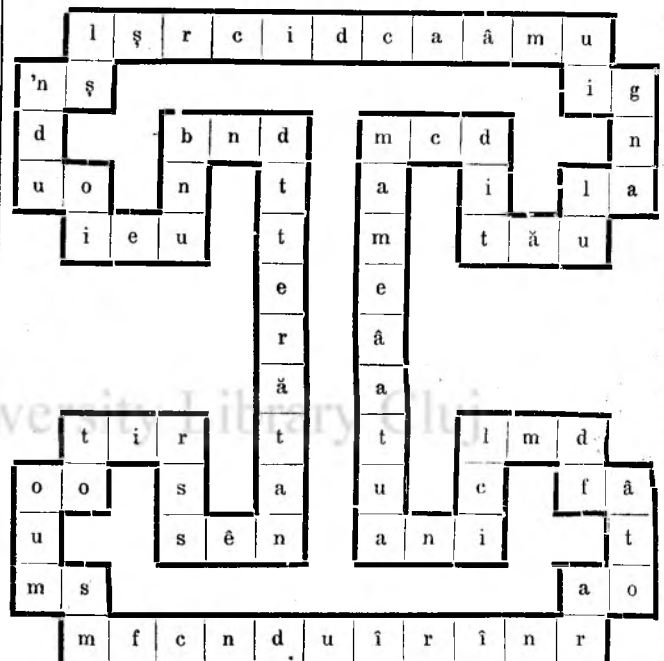
Ce devin sufletele după m'orte? Indienii Colorados au găsit un mijloc de a șci ceea ce devin sufletele după m'orte. Ecă cum: Când m'ore unul din capii lor, tribui se adună în giurul colibeii lui și părinții îmbracă pe mort cu hainele de serbătoare. Po-dobele lui, diadema de pene și colanul s'unt legate c'o funie de mijloc. Cel mai mic din trib se urcă pe acoperișul colibeii ținând funia în dinți și trecând-o printr'o gaură făcută în acoperiș. Atunci, toți cei ce se află de față, încep să j'oce în giurul colibeii și fiecare din ei dă câte o lovitură în p'ăreții colibeii până ce ea se dărîmă pe mort. După ce se sfârșește această ceremonie fiecare se duce acasă. La fiecare lună nouă cel mai bătrân dintre părinți vine să tragă funia care trece prin casa dărîmată. Și lucru ciudat! pe cât timp resistă sufletul mortului n'a p'ărăsit corpul; când funia se rupe atunci însemnează că sufletul a plecat pentru locuința de veci. Dacă funia se desface întregă

atunci însemnează că sufletul s'a dus să găsescă pe principii morți.

Geniul în halat. Museul britanic din Londra a cump'erat un carnet al lui Beethoven. Intr'ensul se găsesc următoarele date: 31 ianuarie: Am dat afară feciorul. 15 februarie: Am luat o bucătărăsă. 8 martie: Am dat bucătărăsă afară. 22 martie: Am angajat un fecior. 1 aprilie: Am dat afară pe fecior. 16 maiu: Am dat afară bucătărăsă. 30 maiu: Am angajat o ingrititoare. 1 iulie: Am luat o bucătărăsă. 28 iulie: Mi-a fugit bucătărăsă. Patru zile rele: 10, 11, 12 și 13 august; am prânzit în Serchenfeld. 28 august: ingrititoarea m'a p'ărăsit. 6 septembrie: Am angajat o servitoare. 13 decembrie: Servitorea a fugit. 18 decembrie: Am dat afară bucătărăsă. 22 decembrie: Am angajat o servitoare.

Ghicitore numerică.

De Rosalia Beleş.

Dela un „n“ se incepe și dela acesta trebuie să se numere, ca să fie literele egale atât în dreapta cât și în stânga și decât vor fi bine numerate în rând dau o strofă dintr'o poezie. 1, dela care »n« se incepe? 2, a câte literă trebuie numerată? 3, și care este strofa?

Terminul de deslegare e 21 aprilie. Ca totdeauna și de asta-dată se va sorti o carte între deslegători.

Călinarul săptămânei.

Diaua s'ept	Călinarul vechiu	Calind. nou	Sorele
Dum. 5 din postu,	Ev. dela Marcu c. 10, gl. 8, a inv. 8		res. / ap.
Duminecă	26 Sob. Arch. Gavril	7 Eugesibiu	5 27 6 37
Luni	27 Cuv. Mart. din Tes.	8 Amant	5 26 6 39
Martți	28 Cuv. Cuv. Ilarion	9 Maria cl.	5 24 6 40
Mercuri	29 Cuv. Marcu	10 Esechiel	5 22 6 42
Joi	30 Cuv. P. Ioan Scarar	11 Leo papa	5 20 6 43
Vineri	31 Cuv. Ipatie	12 Iuliu	5 12 6 44
Sămbătă	1 † Cuv. Maria egipt.	13 Iustinus	5 18 6 45

Troiluniul ianuarie-martie incheiându-se cu nr. acesta, rugăm pe toți aceia a căror abonamente expiră acuma, să le înnoiescă de timpuriu, plătind înainte abonamentul, căci noi numai așa putem susține foia.

Proprietar, redactor respunzător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Otto Hugel in Oradea-mare.